

Lara Barberić*

Postupak izvršenja presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava s posebnim osvrtom na presude donesene u predmetima protiv Republike Hrvatske

Sadržaj

1. Uvod
2. Osnova za izvršenje i nadzorne ovlasti Odbora ministara
3. Mjere izvršenja
4. Radne metode izvršenja Odbora Ministara
5. Stručni savjet za izvršenje presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava
6. Primjeri postupaka izvršenja presuda u nekim predmetima protiv Republike Hrvatske
7. Zaključak

1. Uvod

U ovom radu pojasnit ću postupak izvršenja presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava (ESLJP) te nadzornu ulogu koju u tom postupku ima Odbor ministara Vijeća Europe. U prvom dijelu rada iznosi se pravni temelj za nadzor nad izvršenjem Odbora ministara Vijeća Europe te njegove ovlasti u izvršenju presuda i odluka ESLJP. U drugom dijelu navode se mjere izvršenja koje stoje na raspolaganju državama strankama Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Konvencija). Potom se, u četvrtom dijelu, analiziraju radne metode koje Odbor ministara Vijeća Europe primjenjuje u postupku nadzora izvršenja. Peti dio bavi se radom međuinstitucionalnog tijela za izvršenje presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava osnovanog u Republici Hrvatskoj. Konačno, šesti dio daje primjere postupaka izvršenja nekih presuda ESLJP donesenih u predmetima protiv Republike Hrvatske.

Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda¹ smatra se jednim od "najjačih" instrumenata za zaštitu ljudskih prava u Europi. Razlog tome nije samo raspon prava koja se njome štite, već učinkovit sustav zaštite tih prava koja se ostvaruje pred ESLJP. Naime, nadležnost ESLJP postala je obvezatna za sve države članice Konvencije stupanjem na snagu u studenom 1998. Protokola broj 11 o preinaci kontrolnog mehanizma ustanovljenog Konvencijom, te je osnovan jedinstveni ESLJP². Također, snaga konvencijskog sustava leži u

* Autorica je diplomirana pravica i viša savjetnica u Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske, Odjelu za međunarodnu pravnu pomoć i suradnju.

¹ Zakon o potvrđivanju Konvencije, NN - Međunarodni ugovori 6/99 - pročišćeni tekst.

² Ovaj rad se ne bavi strukturom konvencijskog nadzornog sustava koji je postojao do 1998. godine kada je postojala Komisija za ljudska prava i Europski sud za ljudska prava.

činjenici da se pojedinci mogu direktno obratiti ESLJP radi zaštite svojih prava i sloboda zajamčenih Konvencijom. No, ne treba zaboraviti još jedan važan element učinkovite zaštite konvencijskih prava, a to je postupak nadzora izvršenja presuda ESLJP. I sam ESLJP je u brojnim presudama kazao da bi "pravo na sud", čiji je jedan vid pravo na pristup sudu, to jest, pravo na pokretanje postupka pred sudom bilo "iluzorno kada bi domaći pravni sustavi država članica dopuštali da konačna, obvezujuća sudska odluka bude neprovedena na štetu jedne stranke. Izvršenje presude bilo kojeg suda mora se smatrati sastavnim dijelom "suđenja" u smislu članka 6 EKLJP"³.

2. Osnova za izvršenje i nadzorne ovlasti Odbora ministara

U odnosu na Republiku Hrvatsku Konvencija je stupila na snagu 5. studenog 1997. godine, te se time Republika Hrvatska obvezala da će svakoj osobi pod svojom jurisdikcijom osigurati prava i slobode utvrđene Konvencijom⁴. Međutim, samo davanje jamstva osiguranja prava i sloboda ne dovodi do potpunog i istinskog priznanja i ostvarivanja prava i sloboda. Stoga i sam tekst Konvencije izričito navodi da je država dužna podvrgnuti se konačnoj presudi ESLJP u svakom sporu u kojem je država stranka⁵. Naime, presude Europskog suda za ljudska prava kojima je utvrđena povreda nekog ljudskog prava ili slobode, osim što zahtijevaju od države koja je učinila povredu da poduzme mjere u odnosu na konkretnog podnositelja zahtjeva, često zahtijevaju i zakonodavne izmjene, promjene sudske ili upravne prakse, promjene javnih politika i drugo.

Radi razumijevanja postupka izvršenja, smatram važnim ukratko pojasniti kada presuda ESLJP postaje konačna, jer tim trenutkom započinje i postupak njezinog izvršenja. U situaciji kada vijeće donese presudu, ona postaje konačna ako u roku od tri mjeseca od njezinog donošenja niti jedna stranka ne podnese zahtjev za njezino preispitivanje velikom vijeću, ili ranije, ako stranke izjave da nemaju namjeru upućivanja zahtjeva za preispitivanje presude velikom vijeću. Presuda vijeća postaje konačna i kada odbor velikoga vijeća odbije zahtjev za podnošenje presude na preispitivanje na temelju članka 43 Konvencije. Naime, prije isteka roka od tri mjeseca od dana donošenja presude, svaka stranka u sporu može zahtijevati da se predmet uputi na postupak velikom vijeću ako smatra da presuda pokreće ozbiljna pitanja ili tumačenja koja se odnose na primjenu Konvencije ili ako pokreće neko pitanje od općeg značaja. Hoće li predmet biti upućen na preispitivanje velikom vijeću odlučuje odbor vijeća u sastavu od pet sudaca ESLJP. Ako odbor od pet sudaca prihvati zahtjev, veliko vijeće provodi postupak i donosi svoju odluku u formi presude. Sukladno članku 44 Konvencije presuda velikog vijeća je konačna, a sve su konačne presude ESLJP obvezujuće za tužene države.

Postupak nadzora izvršenja je člankom 46 stavkom 2 Konvencije⁶ povjeren Odboru ministara⁷. Naime, kako je gore navedeno, odredbom članka 46 Konvencije propisana je obveza država članica Konvencije da se "podvrgnu konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke",

³ *Vrbica protiv Hrvatske*, br. 2540/05, §61, ESLJP 2010.

⁴ Čl. 1 Konvencije glasi: "Visoke strane ugovornice osigurat će svakoj osobi pod svojom jurisdikcijom prava i slobode utvrđene u odjeljku I. ove Konvencije".

⁵ Čl. 46 Konvencije glasi: "Visoke se ugovorne stranke obvezuju da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke".

⁶ Čl. 46 st. 2 Konvencije glasi: "Konačna presuda Suda dostavlja se Odboru ministara, koji nadzire njezino izvršenje".

⁷ Obveza izvršenja u odnosu na odluke o prijateljskim rješenjima propisana je čl. 39 st. 4 Konvencije.

a Odbor ministara nadzire izvršenje te obveze. Stupanjem na snagu Protokola broj 11 uz Konvenciju⁸ izmijenjena je odnosno sužena nadležnost Odbora ministara u okviru konvencijskog sustava te je od tada njegova zadaća jedino nadzor nad izvršenjem. Slijedi dakle da je zadaća osiguranja poštivanja prava zajamčenih Konvencijom povjerena dvjema institucijama: ESLJP i Odboru ministara. U postupku izvršenja presuda i odluka ESLJP, Odboru ministara pomoć pruža poseban Odjel za izvršenje presuda ESLJP, koji je osnovan u okviru Opće uprave za ljudska prava i pravne poslove Vijeća Europe. Opća uprava surađuje s državama članicama u određivanju mjera koje treba poduzeti da bi država ispunila obveze koje iz presude ili odluke proizlaze.

Stupanjem na snagu 1. lipnja 2010. godine Protokola broj 14 uz Konvenciju⁹ Odboru ministara dana je proširena ovlast u postupku nadzora nad izvršenjem. Naime, njime se dopunjuje članak 46 Konvencije i predviđaju dva nova postupka pred ESLJP. Tako, članak 46 stavak 3 predviđa mogućnost da Odbor ministara, ako smatra da je nadzor nad izvršenjem konačne presude otežan nekim pitanjem tumačenja presude, predmet uputi ESLJP da odluči o tom pitanju. Takvu odluku Odbor ministara donosi dvotrećinskom većinom predstavnika ovlaštenih sudjelovati u radu. Drugi, novi postupak koji je uveo Protokol 14 sadržan je članku 46 stavku 4 i 5 koji predviđa da Odbor ministara, ako smatra da se neka država članica odbija podvrgnuti konačnoj presudi u sporu u kojem je stranka, može, nakon službene obavijesti toj državi članici, uputiti ESLJP pitanje je li ta država članica propustila ispuniti svoje obveze iz konačne sudske presude. Takvu odluku Odbor ministara također donosi dvotrećinskom većinom. U takvoj situaciji, ESLJP može ustanoviti povredu članka 46 stavka 1, dakle povredu obveze podvrgavanja svakoj konačnoj presudi ESLJP u sporu u kojemu je stranka te će ESLJP u tom slučaju vratiti predmet Odboru ministra radi razmatranja mjera koje se trebaju poduzeti. U suprotnom, predmet se vraća Odboru ministara koji zaključuje ispitivanje predmeta. U prvoj situaciji tj. kada bi ESLJP našao povredu članka 46 stavka 1, mjere koje Odbor ministara poduzima zapravo su političke naravi, primjerice isključenje iz Vijeća Europe sukladno Statutu te organizacije.

U slučaju ako ESLJP ne nađe povredu nekog konvencijskog prava, daljnji koraci nisu potrebni od strane države. Međutim, u slučaju ako taj Sud utvrdi da je država članica povrijedila makar i jednu odredbu odnosno pravo koje se jamči Konvencijom, od odgovorne države članice očekuje se poduzimanje daljnjih radnji.

U izvješću za 2014. godinu Odbora ministara o nadzoru izvršenja presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava¹⁰ navodi se, u odnosu na sve države članice Konvencije, da je u 2014. godini broj presuda za koje još nije zatvoren postupak izvršenja smanjen i da je mnogo predmeta koji se odnose na važne strukturne probleme zatvoreno.

ESLJP u presudi u pravilu ne navodi koje mjere država mora poduzeti da bi se ona izvršila. Međutim, sve su češći slučajevi u kojima navodi što država treba učiniti kako bi sanirala povredu i spriječila buduće slične povrede. Stoga, Odbor ministara u postupku nadzora nad izvršenjem zapravo tumači donesenu presudu, daje preporuke i ukazuje na mjere koje je potrebno poduzeti

⁸ Zakon o potvrđivanju Konvencije (bilj. 1).

⁹ Zakon o potvrđivanju Protokola br. 14 uz Konvenciju, o izmjeni nadzornog sustava Konvencije, NN - Međunarodni ugovori 1/06.

¹⁰ *8th Annual Report 2014 of the Committee of Ministers, Council of Europe*, http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/Source/Publications/CM_annreport2014_en.pdf, očitavanje 25. 11. 2015.

da bi se presuda izvršila, ali je na državi članici da odredi i provede mjere, što je i u skladu s načelom supsidijarnosti na kojem počiva cijeli konvencijski sustav. Naime, temeljno načelo je da države imaju primarnu odgovornost za zaštitu ljudskih prava i sloboda svih koji se nalaze unutar njezine jurisdikcije, ali i primarnu odgovornost za izvršenje presuda ESLJP. Koje mjere su potrebne da bi se zatvorio postupak izvršenja neke presude, ovisi o okolnostima svakog pojedinog predmeta, a svrha postupka izvršenja jest uspostava za konkretnog podnositelja situacije kakva je postojala prije povrede (kad je to moguće) i prevencija odnosno sprečavanje budućih sličnih povreda. Preventivna svrha ostvaruje se poduzimanjem mjera kojima se osigurava da država stranka Konvencije koja je povrijedila nečije konvencijsko pravo trajno riješi problem koji je doveo do povrede i time spriječi povrede ljudskih prava drugih osoba u sličnim situacijama. Naime, postupak izvršenja presuda ima svrhu osigurati učinkovitu zaštitu ljudskih prava koja se jamče Konvencijom, pa se od države očekuje da poduzme mjere kojima će osigurati da se iste ili slične povrede ne ponavljaju.

3. Mjere izvršenja

Glavna svrha presuda ESLJP je njihovo učinkovito izvršenje jer se izvršenjem ispravljaju već učinjene povrede prava pojedinaca, ali i sprječavaju buduća slična kršenja ljudskih prava odnosno njihovo ponavljanje u budućnosti. Može se kazati da je obveza izvršenja presude za državu koja je učinila povredu trostruka. Naime, država koja je učinila povredu konvencijskog prava i/ili slobode dužna je, ovisno o naravi povrede, poduzeti sljedeće mjere: isplatu pravedne naknade, individualne mjere i opće mjere.

Članak 41 Konvencije propisuje da će ESLJP, ako utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola a unutarnje pravo države stranke omogućuje samo djelomičnu odštetu, prema potrebi dodijeliti pravednu naknadu (engl. *just satisfaction*¹¹) povrijeđenoj stranci¹². Na osnovi dosuđene pravedne naknade u novčanom obliku, Republika Hrvatska je u razdoblju od 2010. do 2014. godine isplatila ukupno 1.465.145,00 eura¹³. Dakle, kad ESLJP u presudi utvrdi da je podnositelj zahtjeva pretrpio štetu, pod uvjetom da je podnositelj zahtjeva sukladno Konvenciji i Poslovniku ESLJP podnio zahtjev za isplatu pravedne novčane naknade temeljem članka 41 Konvencije, dodijelit će podnositelju zahtjeva pravednu novčanu naknadu tj. odgovarajuću svotu novca kao naknadu za imovinsku i/ili neimovinsku štetu koju je uzrokovala povreda. Kako to proizlazi i iz samog članka 41 Konvencije, pravedna novčana naknada ne isplaćuje se automatski podnošenjem zahtjeva za njezinu isplatu, već moraju biti ispunjena dva dodatna uvjeta: da unutarnje pravo države stranke ne omogućuje potpunu odštetu za povrijeđeno pravo i da ESLJP smatra da je takva naknada potrebna. Naime, ESLJP može smatrati da je utvrđenje same povrede konvencijskog prava dovoljna zadovoljština za podnositelja zahtjeva. Tako je primjerice, u predmetu *Dvorski protiv Hrvatske* veliko vijeće zaključilo da utvrđenje same povrede, uz mogućnost obnove kaznenog postupka koju predviđa hrvatsko kazneno procesno pravo predstavlja dovoljnu satisfakciju te je odbio njegov zahtjev za naknadu nematerijalne štete¹⁴. U slučaju ako dosudi pravednu novčanu naknadu za materijalnu i/ili nematerijalnu štetu, ESLJP u

¹¹ O značenju pojma pravedne naknade v. J. Omejec, *Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava*, Zagreb 2014, ss. 284-289.

¹² Zakon o potvrđivanju Konvencije (bilj. 1).

¹³ 8th Annual Report 2014 of the Committee of Ministers (bilj. 10).

¹⁴ *Dvorski protiv Hrvatske*, veliko vijeće, br. 25703/11, § 117, ESLJP 2015.

presudi određuje i rok u kojem je država dužna izvršiti isplatu. Primjera radi, Republika Hrvatska je samo u predmetima ratnih zločina u kojima je utvrđena povreda prava na život zajamčenog člankom 2 Konvencije zbog neprovođenja učinkovite istrage (procesnog aspekta prava na život) podnositeljima zahtjeva isplatila na ime pravedne novčane naknade ukupno 60.000,00 eura (predmeti Jularić i Jelić). Također, za predmete ratnih zločina koji su okončani prijateljskim rješenjem, do lipnja 2014. godine ukupno je isplaćeno 138.000,00 eura. S druge strane, u predmetu *Skendžić i Krznarić protiv Hrvatske* zahtjev za naknadu nematerijalne štete ESLJP je odbio smatrajući da je iznos koji je na ime naknade štete podnositeljima zahtjeva isplaćen pred nacionalnim sudom dostatan¹⁵. Naime, u tom su predmetu podnositelji zahtjeva potraživali 30.000,00 eura na ime nematerijalne štete, a vezano za povredu prava na život iz članka 2 Konvencije, 10.000,00 eura na ime nematerijalne štete na temelju članka 5 Konvencije, 10.000,00 eura temeljem prigovora da im je povrijeđeno pravo iz članka 3 Konvencije i 12.000,00 eura u odnosu na prigovor temeljem članka 13 Konvencije. Presudom je utvrđena jedino povreda prava iz članka 2 u procesnom smislu, dakle povreda prava na život zbog neprovođenja učinkovite istrage. Kako je svakom podnositelju zahtjeva dosuđen iznos od 230.000,00 kuna pravomoćnom presudom u postupku pred hrvatskim sudom te im taj iznos i isplaćen, to je ESLJP ocijenio da je naknada koja im je isplaćena u nacionalnom postupku relevantna i da je pravična naknada koju im je dosudio nacionalni sud dovoljna te odbio zahtjev za naknadnom nematerijalne štete postavljen pred ESLJP.

Iz prakse ESLJP proizlazi da pravedna naknada više ne predstavlja alternativnu obvezu u odnosu na individualne i opće mjere, već se pretvara na neki način u sankciju za državu¹⁶. Stoga je važno objasniti posebno individualne i opće mjere izvršenja. Svrha individualnih mjera je osiguranje prestanka povrede i vraćanje situacije u stanje kakvo je postojalo prije povrede u najvećoj mogućoj mjeri. Pojedinačne mjere su radnje koje država treba provesti da bi se dakle poništile posljedice povrede ljudskih prava koje konkretna žrtva trpi. Pojedinačne mjere ovise o činjenicama svakog slučaja i razvijaju se kroz praksu. Individualne mjere koje je država dužna poduzeti mogu biti sljedeće: puštanje pritvorenika na slobodu, službena izjava vlade o nedužnosti podnositelja zahtjeva, ubrzanje ili okončanje postupka koji traje pred sudom, promjene u službenim evidencijama (npr. u kaznenim evidencijama), ponavljanje postupka i dr. Budući da je država dužna omogućiti osobi čija su konvencijska prava povrijeđena da se njezina situacija vrati u stanje u kojem je bila prije nego što su joj povrijeđena prava i da isplata pravedne naknade nije uvijek dovoljna da bi se "sanirala" utvrđena povreda, obnova odnosno ponavljanje postupka (*restitutio in integrum*) važna je, a ponekad i jedina moguća individualna mjera izvršenja presude. Odbor ministara usvojio je preporuku br. R 2000-2 od 19. siječnja 2000. godine o mogućnosti ponovnog ispitivanja ili preotvaranja postupka pred domaćim sudovima u određenim slučajevima slijedeći praksu ESLJP¹⁷. Preporuka se temelji na dva uvjeta koja moraju biti ispunjena:

¹⁵ *Skendžić i Krznarić protiv Hrvatske*, br. 16212/08, § 120-122, ESLJP 2011.

¹⁶ D. Forst, *The Execution of Judgments of the European Court of Human Rights, Limits and Ways Ahead*, ICL Journal, Verlag Österreich, https://www.icl-journal.com/download/f1527ce403500a9ec58b8269a9a91471/ICL_Thesis_Vol_7_3_13.pdf, očitavanje 20. 11. 2015.

¹⁷ Preporuka br. R (2000) 2 Odbora ministara državama članicama o ponovnom ispitivanju ili ponovnom otvaranju određenih predmeta na domaćoj razini nakon presuda Europskoga suda za ljudska prava, dostupna na službenoj Internet stranici Ureda zastupnika Republike Hrvatske pred ESLJP,

1. mora biti utvrđena povreda Konvencije bilo u materijalnom, bilo u procesnom smislu na način da stvara ozbiljnu sumnju u ishod postupka pred domaćim sudom protiv kojeg je i zbog kojeg je podnesen zahtjev sudu u Strasbourgu,
2. podnositelj zahtjeva mora biti izložen negativnim posljedicama koje proizlaze iz takve povrede proizašle u domaćem pravosuđu koja ne može biti adekvatno ispravljena samo pravednom naknadom.

Danas većina europskih zemalja dopušta ponavljane nacionalnog postupka temeljem presude ESLJP. Međutim, smatram da treba imati u vidu da obnova odnosno ponavljanje postupka nije idealno rješenje u slučaju svake presude kojom je utvrđena povreda nekog konvencijskog prava. Naime, ponavljanje postupka može imati za posljedicu povredu prava trećih osoba. Također, u kaznenom postupku u slučaju ako je zahtjev ESLJP podnio samo jedan od više okrivljenika te je utvrđena povreda nekog njegovog prava te bude dopuštena obnova kaznenog postupka, postavlja se pitanje što je sa položajem drugih suokrivljenika koji nisu podnijeli zahtjev ESLJP.

Pravni poredak Republike Hrvatske poznaje ponavljanje građanskog postupka, obnovu kaznenog postupka i upravnog spora temeljem presude ESLJP. Tako Zakon o parničnom postupku¹⁸ u članku 428a predviđa da kada ESLJP utvrdi povredu konvencijskog prava ili slobode, stranka može u roku od trideset dana od konačnosti presude ESLJP podnijeti prvostupanjskom sudu koji je sudio u postupku u kojemu je donesena odluka kojom je povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda, zahtjev za izmjenu odluke kojom je to pravo ili temeljna sloboda povrijeđeno. Na ovaj postupak primjenjuju se odredbe Zakona o parničnom postupku o ponavljanju postupka. Pri tome stavak 3 članka 428a obvezuje nacionalne sudove na poštivanje pravnih stajališta iz presude ESLJP.

Zakon o upravnim sporovima¹⁹ predviđa u članku 76 da će se spor okončan presudom obnoviti na prijedlog stranke ako je konačnom presudom ESLJP odlučeno o povredi temeljnog ljudskog prava ili slobode na drugačiji način od presude suda.

Zakon o kaznenom postupku Republike Hrvatske²⁰ propisuje u članku 502 stavku 2 da će se odredbe o obnovi kaznenog postupka primijeniti i u slučaju kada je podnesen zahtjev za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju konačne presude Europskog suda za ljudska prava kojom je utvrđena povreda prava i sloboda iz Konvencije. Dakle, Zakon o kaznenom postupku dopušta obnovu kaznenog postupka temeljem konačne presude ESLJP kojom je utvrđena povreda nekog konvencijskog prava i slobode, ali uz dodatni uvjet propisan stavkom 3 članka 502, a to je da zahtjev bude podnesen u roku od trideset dana od datuma konačnosti presude ESLJP. Ovdje smatram važnim naglasiti da je tek izmjenama Zakona o kaznenom postupku od 6. prosinca 2013.²¹ uvedena mogućnost obnove kaznenog postupka i temeljem presude kojom je utvrđena povreda prava ili slobode *oštećenika*. Naime, do tada je članak 502 stavak 2 izričito propisivao

<https://uredzastupnika.gov.hr/dokumenti/10?trazi=1&tip2=&datumod=&datumdo=&pojam=&page=88>, očitavanje 18. 10. 2015.

¹⁸ Zakon o parničnom postupku, NN 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13 i 89/14.

¹⁹ Zakon o upravnim sporovima, NN 20/10, 143/12 i 152/14.

²⁰ Zakon o kaznenom postupku, NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13 i 152/14.

²¹ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku, NN 145/2013.

da se odredbe o obnovi kaznenog postupka primjenjuju u slučaju kada je podnesen zahtjev za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju konačne presude ESLJP kojom utvrđena povreda prava i sloboda u odnosu na *okrivljenika*. Razlog uvođenja ove izmjene bila je upravo činjenica da je ESLJP u velikom broju presuda utvrdio da su u domaćem kaznenom postupku povrijeđena konvencijska prava oštećenika, a koje povrede su bile od bitnog utjecaja na ishod postupka. Međutim, do izmjena Zakona o kaznenom postupku oštećenici nisu imali mogućnost ostvariti pravo na obnovu postupka pred nacionalnim sudom temeljem konačne presude ESLJP. Drugim riječima, poduzimanje jedne od najvažnije, a često i jedine moguće individualne mjere izvršenja kojom se sanira učinjena povreda, bilo je u odnosu na povredu prava oštećenika nemoguće. Stoga je bilo nužno izmijeniti zakon kako bi i oštećenici imali na raspolaganju pravna sredstva u kaznenom postupku u slučaju da ESLJP utvrdi da su u nacionalnom postupku povrijeđena njihova prava.

Međutim, kako odredba članka 507 stavka 3 Zakona o kaznenom postupku određuje da će sud rješenjem kojim se dopušta obnova odlučiti da se odmah odredi nova rasprava ili da se stvar vrati u postupak optuživanja, to sudovi u Republici Hrvatskoj u većini slučajeva dopuštaju obnovu kaznenog postupka temeljem presude ESLJP, bez obzira o kakvoj se povredi radi. Tako je, primjerice, Županijski sud u Zadru dopustio obnovu kaznenog postupka na temelju konačne presude ESLJP kojom je utvrđena povreda prava na pravično suđenje iz članka 6 Konvencije. Postojanje povrede prava na pravično suđenje ESLJP je utvrdio iz dva razloga. Tako je pravo zajamčeno člankom 6 stavkom 1 povrijeđeno jer Vrhovni sud Republike Hrvatske podnositelju zahtjeva nije dostavio očitovanje Državnog odvjetništva Republike Hrvatske o osnovanosti žalbe. Stoga je ESLJP zaključio da je došlo do povrede načela jednakosti stranaka u postupku i prava na kontradiktorni postupak. U odnosu na pravo na pravično suđenje zajamčeno člankom 6 stavkom 3(c) ESLJP je utvrdio da je Vrhovni sud bio obavezan osigurati nazočnost podnositelja zahtjeva na sjednici vijeća i time mu omogućiti da se „brani sam“ kako to zahtjeva predmetna odredba Konvencije. Iako su povrede prava na pravično suđenje utvrđene samo u odnosu na drugostupanjski postupak, Županijski sud u Zadru, rješenjem broj Kv-77/15 od 20. svibnja 2015. godine, dopustio je obnovu kaznenog postupka. Vrhovni sud Republike Hrvatske je rješenjem broj I Kž 369/15-4 od 1. rujna 2015. godine potvrdio rješenje Županijskog suda u Zadru. Prema stajalištu Vrhovnog suda, odredba članka 507 stavka 3 Zakona o kaznenom postupku predviđa da se obnova može dopustiti isključivo vraćanjem u stadij rasprave odnosno optuživanja. Kako ovdje govorimo o zaštiti ljudskih prava, svakako bi prilikom donošenja odluke o dopuštanju obnove kaznenog postupka trebalo voditi računa i o žrtvi kaznenog djela, o njezinim pravima i na koji način će ponovno vođenje kaznenog postupka utjecati na žrtvu. Naime, smatram da bi bilo potrebno ocjenjivati težinu povrede utvrđene presudom ESLJP i njezine posljedice i na okrivljenika i na žrtvu.

U predmetima u kojima je utvrđena povreda obveze države da provede učinkovitu istragu²² nekog događaja, individualna mjera, ako je to i dalje moguće, sastojat će se u intenziviranju poduzimanja izvidnih radnji i istrage radi utvrđivanja okolnosti počinjenja kaznenog djela i počinitelja. Primjerice u predmetima ratnih zločina, u kojima je ESLJP u odnosu na Republiku Hrvatsku utvrdio povredu obveze provođenja učinkovite istrage, pojedinačne mjere mogu se iščitati iz same presude. Naime, te se presude u predmetima ratnih zločina odnose na povredu

²² Pojam istrage u konvencijskom smislu širi je od pojma istrage po Zakonu u kaznenom postupku Republike Hrvatske i obuhvaća i izvide.

članka 2 i 3 Konvencije i to procesnog aspekta tih prava, što znači da država nije poduzela sve radnje koje su joj bile na raspolaganju da se može smatrati da je provela učinkovitu istragu radi otkrivanja počinitelja kaznenog djela ratnog zločina. U izvršenju tih presuda državno odvjetništvo i druga državna tijela uključena u postupak izvršenja nastoje provoditi radnje i mjere iz svog djelokruga kako bi se spriječilo činjenje tih povreda u budućnosti i kako bi se u tim slučajevima u odnosu na podnositelje zahtjeva poduzelo sve da se, ako je to moguće, otkrije počinitelj kaznenog djela ratnog zločina.

Za razliku od tih mjera, opće mjere su mjere koje je država dužna poduzeti da se povrede Konvencije utvrđene nekom presudom ne bi ponovile, odnosno, da bi prestalo trajanje takve povrede. One su više preventivnog karaktera i za državu najčešće znače usvajanje nove sudske prakse, promjene u zakonodavstvu, izmjene javnih politika i slično. Kad je riječ o promjeni sudske prakse, može biti dovoljno da sudovi počnu tumačiti nacionalno pravo u skladu s konvencijskim. Dakle, hrvatski sudovi bi zakonske norme trebali tumačiti na način koji je u skladu s Konvencijom i praksom ESLJP i direktno primjenjivati Konvenciju čime bi se izbjegle povrede ljudskih prava. Naime, u hrvatskom pravnom sustavu Konvencija je direktno primjenjiva i ima pravnu snagu jaču od zakona. Kako bi se omogućilo sudovima, ali i drugim državnim tijelima, da svoje postupanje usklade s Konvencijom, nužno je da se presude ESLJP u predmetima protiv Republike Hrvatske prevode na hrvatski jezik i učine dostupnim svim državnim tijelima na koja se pojedina povreda odnosi. Osim zakonodavnih izmjena i izmjena sudske prakse i prakse drugih državnih tijela, opće mjere mogu biti i edukacija zaposlenih u državnim tijelima o Konvenciji, imenovanje većeg broja sudaca ili zamjenika državnog odvjetnika, izgradnja novih zatvora, poboljšanje uvjeta u postojećim i dr.

4. Radne metode nadzora izvršenja Odbora ministara

Od 2011. godine Odbor ministara počeo je primjenjivati nove radne metode u izvršenju presuda i odluka ESLJP te je, između ostalog, uveden prekluzivni rok za dostavu informacija o mjerama izvršenja, kao i veća transparentnost u radu Odbora ministara. Reforme su uvedene nakon donošenja Deklaracije iz Interlakena²³ na kojoj je dogovoreno uvođenje dvotračnog sustava nadzora. Podnošenje akcijskih planova postalo je obvezatno. Posljednje znači da su informacije o izvršenju presuda i odluka ESLJP javno dostupne te da se akcijski planovi i izvješća država članica objavljuju na internetskim stranicama Odbora ministara. Tako primjerice, u presudama u kojima je utvrđena povreda obveze provođenja učinkovite istrage, u akcijski plan se unose mjere koje će nadležna tijela poduzeti da bi se presuda izvršila (ne objavljuju se javno podaci koji su sukladno zakonskim propisima klasificirani). Osim toga, reformom je uveden i novi sustav nadzora nad izvršenjem pa je tako uveden koncept prioritizacije predmeta. Predmeti koji su pod pojačanim nadzorom su predmeti koji zahtijevaju poduzimanje hitnih individualnih mjera ili predmeti za koje Odbor ministara smatra da ukazuju na važni strukturni ili složeni problem²⁴. Svi ostali predmeti nalaze se pod standardnim nadzorom Odbora ministara. Određivanje jedne vrste nadzora nad izvršenjem ne znači da predmet ne može „prijeći“ u drugu vrstu. Ako Odbor

²³ Konferencija na visokoj razini o budućnosti ESLJP, Deklaracija iz Interlakena, 19. 02. 2010, <https://uredzastupnika.gov.hr/o-uredu/europski-sud-za-ljudska-prava-186/reforma-suda-188/188/doc/947>, očitavanje 30. 10. 2015.

²⁴ Problem ne mora biti identificiran presudom, već sam Odbor ministara može zaključiti da se radi o takvom strukturnom problemu.

ministara ocijeni da pojačani nadzor više nije nužan, predmet će biti premješten u standardnu proceduru nadzora. Vrijedi i obrnuto, da predmeti iz standardnog nadzora mogu prijeći u pojačani nadzor. Prilikom označavanja vrste nadzora, kada se radi o pojačanom nadzoru, prvi predmet koji otkriva postojanje nekog strukturnog problema označuje se kao „vodeći slučaj“ (*leading case*), dok sljedeći predmeti koji se tiču istog problema nose oznaku „repetitivni predmeti“ (*repetitive cases*). Tako je u predmetima ratnih zločina protiv Republike Hrvatske predmet Skendžić i Krznarić označen kao vodeći predmet, dok su predmeti Jularić²⁵ i Jelić²⁶ označeni kao repetitivni, ponavljajući²⁷.

5. Stručni savjet za izvršenje presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava

U Preporuci Odbora ministara državama članicama o učinkovitoj domaćoj sposobnosti za brzo izvršenje presuda Europskog suda za ljudska, CM/Rec(2008)2²⁸, naglašena je obveza država članica sadržana u članku 46 Konvencije da poštuju konačne presude ESLJP u predmetima u kojima su stranke²⁹. U tom dokumentu Odbor ministara predlaže, između ostalog, da države članice odrede koordinatora za izvršenje presuda na nacionalnoj razini koji bi komunicirao s referentnim kontaktima u mjerodavnim nacionalnim tijelima koja sudjeluju u postupku izvršenja. Preporukom se određuju i ovlaštenja, koja po mišljenju Odbora ministara koordinator treba imati, a to su: ovlaštenje pribavljanja mjerodavnih informacija, povezivanja s osobama ili tijelima nadležnim na nacionalnoj razini za odlučivanje o mjerama izvršenja i poduzimanje ili pokretanje odgovarajućih mjera za ubrzanje postupka izvršenja ako se to ukaže potrebnim.

Poštujući navedenu preporuku, u Republici Hrvatskoj je osnovan Stručni savjet za izvršenje presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava³⁰. Stručni savjet sastavljen je od predstavnika svih ministarstava, Ustavnog suda Republike Hrvatske, Vrhovnog suda Republike Hrvatske, Državnog odvjetništva Republike Hrvatske i određenih drugih tijela državne vlasti. Stručni savjet može djelovati u punom, proširenom ili suženom sastavu, s tim da se u punom sastavu sastaje najmanje jednom godišnje radi razmatranja općeg stanja postupaka izvršenja presuda protiv Republike Hrvatske i općih pitanja koja se tiču tog procesa. Stručnom savjetu predsjedava Zastupnik Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Stručni savjet je međuinstitucionalno tijelo nadležno za identifikaciju mjera izvršenja konkretnih presuda te za nadzor nad njihovom provedbom. Zadaća Stručnog savjeta jeste definirati mjere izvršenja u svakom predmetu protiv Republike Hrvatske u kojem je utvrđena povreda nekog konvencijskog prava te osigurati provedbu kroz stalni nadzor u okviru nadležnog tijela. Rad Stručnog savjeta i koordinacija tijela uključenih u postupak izvršenja svake pojedine presude od važnosti je i iz razloga što se presudom utvrđena povreda najčešće odnosi na postupanje više državnih tijela.

²⁵ *Jularić protiv Hrvatske*, br. 20106/06, ESLJP 2011.

²⁶ *Jelić protiv Hrvatske*, br. 5786/11, ESLJP 2014.

²⁷ http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/Reports/pendingCases_en.asp?CaseTitleOrNumber=&StateCode=CRO&SectionCode=, očitavanje 30. 10. 2015.

²⁸ Preporuka je dostupna na hrvatskom jeziku na službenoj internetskoj stranici Ureda zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava:

[https://uredzastupnika.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti//Rec\(2008\)2_HRV.pdf](https://uredzastupnika.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti//Rec(2008)2_HRV.pdf), očitavanje 30. 10. 2015.

²⁹ Čl. 46 st. 1 Konvencije glasi: „Visoke se ugovorne stranke obvezuju da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke“.

³⁰ Osnovan je Uredbom o Uredu zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava, taj je Ured imenovan nacionalnim koordinatorom postupka izvršenja. Uredba je objavljena u NN 18/12.

Stoga svi članovi Stručnog savjeta za svaku presudu donesenu protiv Republike Hrvatske, pa i one koje se očito ne tiču rada tijela koje predstavljaju, popunjavaju tzv. Preliminarni upitnik. Naime, imamo li u vidu gore navedene različite vrste mjera izvršenja, različita je i nadležnost tijela za njihovo poduzimanje. Tako primjerice, u predmetima neučinkovitih istraga individualne mjere izvršenja mora poduzimati policija i državno odvjetništvo, dok opće mjere (ovisno o tome potreba kojih općih mjera je utvrđena) može biti u nadležnosti drugih državnih tijela (npr. ako je utvrđeno da su potrebne zakonodavne izmjene da bi se spriječile buduće slične povrede). Stoga je neophodna suradnja različitih državnih tijela, putem koordinacije koju u Republici Hrvatskoj vrlo učinkovito obavlja Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava³¹.

Na sastanku održanom 2. travnja 2014. godine Stručni savjet za izvršenje presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava donio je Poslovnik o radu Stručnog savjeta³². Poslovnikom je određeno da postupak izvršenja započinje kad Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskom sudom za ljudska prava dostavi presudu/odluku ESLJP članovima Stručnog savjeta. Uz presudu se dostavlja Preliminarni upitnik o izvršenju kojim se traže podaci o mogućim načinima izvršenja u okviru nadležnosti svakog pojedinog tijela. Kao što je gore navedeno, svi članovi Stručnog savjeta popunjavaju Preliminarni upitnik za svaku presudu donesenu protiv Republike Hrvatske. Naravno, tijelo na čije se postupanje odnosi identificirana povreda dužno je u preliminarni upitnik unijeti što detaljnije podatke s prijedlogom konkretnih mjera koje se namjeravaju poduzeti radi izvršenja presude kako bi se izbjeglo ponavljanje istovjetne povrede Konvencije u budućim sličnim slučajevima. Rok za dostavljanje podataka iz Preliminarnog upitnika je petnaest dana od zaprimanja, nakon čega Ured zastupnika vrši analizu dostavljenih podataka te temeljem njih sastavlja Plan izvršenja presude u koji se unose podaci o nadležnim tijelima zaduženim za izvršenje i mjere izvršenja uz naznaku rokova u kojima se mjere planiraju poduzeti. Plan izvršenja dostavlja se članovima Stručnog savjeta koji u roku od osam dana mogu na njega staviti primjedbe. Na temelju informacija iz Plana izvršenja, Ured zastupnika, kao koordinativno tijelo postupka izvršenja, dostavlja Odboru ministara prvi akcijski plan ili akcijsko izvješće.

Razlika između akcijskog plana i akcijskog izvješća jest da se u akcijsko izvješće unose informacije odgovorne države o definiranim mjerama koje su već poduzete radi izvršenja presude i/ili pojašnjenje zašto nikakve daljnje mjere nisu potrebne. U akcijskom planu se predstavljaju mjere koje odgovorna država namjerava poduzeti radi izvršenja presude i rokovi u kojima će mjere biti poduzete. U slučaju kada nije moguće odmah utvrditi sve mjere, plan će definirati radnje koje treba poduzeti kako bi se utvrdile potrebne mjere, uključujući i indikativne rokove za njihovo poduzimanje. Prilikom sastavljanja akcijskih planova ili izvješća na temelju podataka dobivenih od nadležnih domaćih tijela, Ured zastupnika uzima u obzir relevantnu praksu Odbora ministara. Planovi se ažuriraju najmanje jednom godišnje kako bi Odbor ministara mogao pratiti napredak izvršenja. Ured zastupnika dužan je obavijestiti Odbor

³¹ Uredbom o Uredu zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava, taj je Ured imenovan nacionalnim koordinatorom postupka izvršenja.

³² Poslovnik Stručnog savjeta za izvršenje presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava objavljen je na službenoj Internet stranici Ureda zastupnika: <https://uredzastupnika.gov.hr/UserDocsImages//arhiva//Poslovnik%20Stru%C4%8Dnog%20savjeta%20za%20izvr%C5%A1enje%20presuda%20i%20odluka%20Europskog%20suda%20za%20ljudska%20prava.pdf>, očitavanje 30. 10. 2015.

ministara o planiranim mjerama izvršenja i rokovima u kojima će mjere biti izvršene u roku od šest mjeseci od konačnosti presude, odnosno tri mjeseca od konačnosti odluke o prijateljskom rješenju³³.

Stručni savjet na prijedlog Ureda, određuje prioritete u izvršenju. Tako je primjerice, na jednom od sastanaka održanom 2014. godine određeno da predmeti u kojima je utvrđena povreda prava na dom, tzv. "pritvorski predmeti" odnosno presude u kojima je utvrđena povreda prava iz članka 5 Konvencije zbog predugog trajanja istražnog zatvora, nepostojanja dostatnih osnova za određivanje i produljenje istražnog zatvora i predmeti neučinkovitih istraga kaznenih djela, s posebnim naglaskom na neučinkovite istrage navodnih liječničkih pogrešaka, predstavljaju prioritetne predmete. Prioriteti su određeni temeljem ozbiljnosti problematike na koju se odnose kao i posljedicama koje imaju na nacionalni pravni sustav, ali i zbog porasta broja sličnih predmeta pred ESLJP. Na 4. sastanku Stručnog savjeta održanom u travnju 2015. godine predmeti neučinkovitih istraga ponovno su određeni kao prioritetni predmeti.

6. Primjeri postupka izvršenja presuda u nekim predmetima protiv Republike Hrvatske

U ovom dijelu rada govori se o izvršenju tri presude ESLJP u kojima je utvrđena povreda prava na život iz članka 2 Konvencije u procesnom smislu, a koje se odnose na predmete ratnih zločina. U postupak izvršenja ovih predmeta uključeno je Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Ministarstvo pravosuđa i Ministarstvo unutarnjih poslova. Predmeti Skendžić i Krznarić, Jularić i Jelić pod pojačanim su nadzorom Odbora ministara. Kako se sva tri predmeta odnose na istovjetan problem i zahtijevaju iste opće mjere, Odbor ministara razmatra ih zajedno. Predmet Skendžić tiče se kaznenog predmeta Županijskog državnog odvjetništva u Rijeci, u kojem je M. S. uhićen 1991. godine te odveden u Policijsku postaju Otočac, a zatim u PU Gospić gdje je predan zapovjedniku Kriznog štaba nakon čega mu se gubi svaki trag. Prije nego što je predmet ustupljen Županijskom državnom odvjetništvu u Rijeci, koje sada uz policiju provodi daljnje izvide, istragu je provodilo Županijsko državno odvjetništvo u Gospiću i Policijska uprava ličko-senjska. Kao individualne mjere izvršenja u predmetu Skendžić i Krznarić, promijenjena je nadležnost državnog odvjetništva pa je za predmet nadležno Županijsko državno odvjetništvo u Rijeci, a promijenjena je i nadležnost policije. U tom je predmetu ESLJP naveo da nije zadovoljen zahtjev neovisnosti istrage. Naime, u odlomku 90. presude navodi se da: "Sud primjećuje da prethodna istraga o okolnostima uhićenja od strane policijskih službenika i naknadna istraga nestanka nije bila neovisna. Naime, za istragu je bila zadužena ista ona policijska postaja čiji službenici su uhitili oštećenika. Po mišljenju suda, ti su čimbenici proizveli očigledan sukob interesa i zbog njih istražne vlasti nisu bile neovisne."

U kaznenom predmetu koji se vodi u Županijskom državnom odvjetništvu u Vukovaru zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva počinjenog na štetu Ante Jularića, istragu okolnosti ubojstva provodila je uz Županijsko državno odvjetništvo u Vukovaru i Policijska uprava vukovarsko-srijemska. U ovom predmetu poduzimaju se daljnje izvidne radnje, ali još uvijek se nije došlo do korisnih saznanja o odgovornim osobama. Postupak izvršenja presude još uvijek je u tijeku.

³³ Čl. 5 st. 1 Poslovnika o radu Stručnog savjeta za izvršenje presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava.

Presuda Jelić odnosi se na kazneni postupak koji se vodio temeljem optužnice Županijskog državnog odvjetništva u Osijeku i u kojem je optuženik proglašen krivim zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120 stavka 1 OKZ RH, a zločin se odnosi na ubojstva i zlostavljanja civilnih osoba na području Siska 1991. i 1992. godine, među kojima i V. J. Optuženiku se stavljalo na teret da, iako je bio dužan, nije spriječio zločine za koje je znao da se događaju pri čemu je u izvršenju nekih od tih zločina i sam neposredno sudjelovao, nadalje, da je neke zločine izravno naredio i da je suprotno svojoj obvezi otkrivanja zločina kao nadređeni policijski dužnosnik sprječavao poduzimanje potrebnih mjera i radnji nužnih za utvrđivanje neposrednih počinitelja. Zbog tog je zločina optuženik V. M, kako je već navedeno, osuđen, te mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 10 godina.

ESLJP je u predmetnoj presudi utvrdio povredu prava na život iz članka 2 Konvencije u procesnom smislu odnosno povredu procesne obveze države da provede učinkovitu istragu smrti V. J. ESLJP je istaknuo da čak niti osuda po zapovjednoj odgovornosti ne oslobađa domaća tijela da poduzmu konkretne radnje radi ispitivanja uvjerljivih navoda svjedoka o neposrednim počiniteljima kaznenog djela. Naime, u odlomku 89. presude, ESLJP navodi: "Tijekom istrage tri su svjedoka navela da je A. H. osobno vatrenim oružjem usmrtio V. J. Iako je s tim u vezi provedeno balističko vještačenje, to ne može osloboditi tijela državne vlasti odgovornosti za poduzimanje daljnjih mjera u cilju provjere izjava triju svjedoka. U situaciji kad su svjedoci, čija vjerodostojnost nije dovedena u pitanje i pri čemu su neki od njih bili svjedoci-očevici, tijelima vlasti otkrili imena mogućih počinitelja, očekivalo bi se od tijela kaznenog progona da poduzmu odgovarajuće korake kako bi se oni koji su za to odgovorni priveli pravdi. Međutim, čini se da ti koraci nisu poduzeti". Međutim, iako ESLJP spominje tri svjedoka, riječ je o jednom svjedoku. Nadalje, predmetni svjedok preminuo je tijekom 2005. godine čime je otpala mogućnost korištenja službenih bilješki o obavljenim obavijesnim razgovorima s tim svjedokom. Kako zahtjev za preispitivanje presude pred velikim vijećem nije prihvaćen te je presuda postala konačna, u tijeku je postupak izvršenja presude i postavlja se ozbiljno pitanje koje su individualne mjere raspoložive budući da ne postoje tragovi koje bi nadležno državno odvjetništvo slijedilo, a s ciljem utvrđivanja neposrednog počinitelja kaznenog djela počinjenog na štetu V. J. Naime, državno odvjetništvo provjeravalo je svaku informaciju i svaki trag u smjeru utvrđivanja neposrednih počinitelja ovog kaznenog djela, međutim, provedenim radnjama nije se došlo do korisnih saznanja. Pojednostavljeno, državno odvjetništvo je poduzelo sve moguće radnje radi utvrđivanja neposrednog počinitelja tog kaznenog djela i daljnje individualne mjere nisu na raspolaganju.

U opće mjere izvršenja ovih triju presuda uključene su sljedeće mjere: osnivanje pravosudnih tijela posebne nadležnosti za predmete ratnih zločina u Zagrebu, Rijeci, Osijeku i Splitu, uspostava Baze podataka ratnih zločina, provođenje stručnog usavršavanja zamjenika i policije koji rade na predmetima ranih zločina. Nadalje, kao o jednoj od općih mjera, Odbor ministara obaviješten je o izmjenama Zakona o kaznenom postupku iz prosinca 2013. godine, a koje se tiču izvršenja obveze provođenja učinkovite istrage (npr. prava žrtava, rokovi za odlučivanje o kaznenim prijavama i rokovi za dovršetak istrage).

Unatoč gore navedenim individualnim i općim mjerama koje su poduzete, Odbor ministara donio je u rujnu 2014. godine odluku³⁴ kojom „izražava zabrinutost jer nisu poduzeti nikakvi opipljivi

³⁴ Odluka je dostupna na stranicama Odbora ministara:

koraci u istrazi, izuzev saslušanja mogućih svjedoka, a sve unatoč činjenici da su protekle više od tri godine od konačnosti obiju presuda³⁵ (presude Skendžić i Krznarić i presude Jularić). Stoga je u istoj odluci Odbor ministara pozvao hrvatske vlasti na poduzimanje daljnjih mjera radi utvrđivanja počinitelja kaznenih djela u ova dva predmeta i okončanja istraga sukladno konvencijskim standardima. U navedenoj odluci, Odbor ministara osvrnuo se i na opće mjere poduzete u tim predmetima, odnosno na izmjene Zakona o kaznenom postupku te zatražio dostavu podataka o učincima zakonodavnih novina na istrage ratnih zločina. Osim ocjene rada državnih tijela u ova dva predmeta u zadnjoj točki Odluke, Odbor ministara je ukazao na veliki broj tekućih predmeta pred Europskim sudom za ljudska prava u kojima se ističu povrede procesne obveze države za provođenje učinkovite istrage ratnih zločina te i ovdje pozvao hrvatske vlasti da se intenzivira rad na tim predmetima³⁶. Naime, Odbor ministara u postupku nadzora izvršenja prati i stanje drugih sličnih predmeta i svaka nova presuda kojom je utvrđena istovrsna ili slična povreda ukazuje na nesposobnost države da uspješno poduzme korake i izvrši presudu te spriječi ponavljane povreda.

Osim što su predmeti ratnih zločina pod pojačanim nadzorom, Odbor ministara klasificirao ih je u svom Izvješću za 2014. godinu, uz predmet *Šečić protiv Hrvatske*³⁷, kao glavne predmete protiv Republike Hrvatske u kojima je postupak izvršenja još u tijeku, a koji se tiču važnih strukturnih i/ili složenih problema.

7. Zaključak

Donošenjem presude ESLJP kojom je utvrđeno da je država povrijedila podnositelju zahtjeva neko konvencijsko pravo započinje postupak u kojem država, odnosno njezina tijela moraju imati aktivnu ulogu. Naime, od svakog državnog tijela zbog čijeg postupanja ESLJP smatra da je povrijeđeno konvencijsko pravo, očekuje se poduzimanje mjera izvršenja. O kojim će mjerama biti riječ, ovisi o tome koje je pravo povrijeđeno, na koji način je povrijeđeno i koji su uzroci i razlozi povrede. Koje je državno tijelo dužno poduzeti te mjere, ovisi o nadležnosti koju to tijelo ima u okviru nacionalnog pravnog poretka. Kako su česte situacije da je do povrede prava ili slobode došlo zbog postupanja više različitih tijela, to je uloga Ureda zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava kao koordinatora postupka izvršenja od velike važnosti. Svakako, načelo supsidijarnosti na kojem počiva čitav konvencijski sustav zahtijeva da se zaštita konvencijskih prava osigura na nacionalnoj razini.

[https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Del/OJ/DH\(2014\)1208/5&Language=lanFrench&Ver=original&Site=&BackColorInternet=B9BDEE&BackColorIntranet=FFCD4F&BackColorLogged=FFC679](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Del/OJ/DH(2014)1208/5&Language=lanFrench&Ver=original&Site=&BackColorInternet=B9BDEE&BackColorIntranet=FFCD4F&BackColorLogged=FFC679), očitavanje 30. 10. 2015.

³⁵ *Ibid.*

³⁶ *Ibid.*

³⁷ *Šečić protiv Hrvatske*, br. 40116/02, ESLJP 2007. Utvrđena povreda zabrane mučenja, zlostavljanja i drugog nečovječnog postupanja i kažnjavanja iz čl. 3 Konvencije i povredu zabrane diskriminacije iz čl. 14 Konvencije.